

Novice mreže Plan B za Slovenijo

Št. 11, junij 2010

Vsebina

- Ukrepi za zmanjšanje odvisnosti od nafte naj bodo preiščeni
- Urbanizacija najboljših zemljišč ogroža slovensko kmetijstvo
- Kako meriti blaginjo?
- Razvoj obnovljivih virov energije na Švedskem
- Delavnica o pravnih sredstvih za varovanje okolja
- Delavnici za pripravo strateških usmeritev za samooskrbnost
- Srečanje za oživitev Koalicije za trajnostno prometno politiko

Napovednik:

Ogenj v Alpah 2010 – Planine v cvetju
Napoved izida naslednjih novic Plana B

Ukrepi za zmanjšanje odvisnosti od nafte naj bodo preiščeni

»Če svet ne bo sprejel usklajenih ukrepov za čim manj boleč in stabilen prehod v svet brez nafte, lahko že v bližnji prihodnosti pride do velikih napetosti in celo katastrofičnega scenarija z vojno velikih razsežnosti, uničenjem in bedo,« je na razvojnem forumu z naslovom »Vzpon in padec odvisnosti od nafte« poudaril častni predsednik Slovenskega E-Foruma Mihael G. Tomšič. Forum je v okviru projekta Plan B za Slovenijo pripravila Umanotera.

Tomšič je v svoji razpravi »Hubbertova hipoteza o koncu nafte: kaj nam pove in česa ne« izpostavil, da so sedanja dogajanja potrdila Hubbertovo hipotezo o nujnem zmanjšanju pridobivanja konvencionalne nafte okoli leta 2000 ali vsaj do leta 2015. Podaljšanje pridobivanja nafte je možno

za kratek čas z izrabljanjem nekonvencionalnih virov, zato leto 2015 ni leto konca nafte. »Je pa konec obdobja lahko dostopne in poceni nafte, kar bo odločilno vplivalo na naše življenje in številne sektorje gospodarstva: promet, kmetijstvo, kemijska in druga industrija,« je poudaril Tomšič. Svet ima po njegovih besedah dve možnosti: katastrofični scenarij z vojnami, gospodarsko depresijo in sovraštvom, ali pa scenarij skladnega in trajnostnega razvoja – ta prinaša zavestne in sporazumne spremembe. Kot najbolj učinkovito preventivo Tomšič vidi višje obdavčenje energentov, ki ga širše pojmuje kot »zelena davčna reforma«.

Študent podiplomskega študija obramboslovja na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani Vlado Odar je v svoji razpravi predstavil »pojem energetske varnosti«, ki je od devedesetih let prejšnjega stoletja postal zelo pomembna komponenta v zunanji politiki. Države si po Odarjevih besedah energetska varnost zagotavljajo na več načinov: z maksimizacijo števila energentov in dobaviteljev, z uporabo oboroženih sil in z izrabo alternativnih virov energije. Edina dolgoročna rešitev pa je, meni Odar, zmanjšanje porabe energije.

V Sloveniji predstavlja poraba tekočih goriv 37 odstotkov porabe primarne energije. Kot je pojasnil vodja Centra za energetska učinkovitost na Inštitutu Jožef Stefan Stane Merše, projekcije za prihodnost sicer napovedujejo znižanje tega deleža, vendar naj bi bil še vedno okoli 30-odstoten. Kot najpomembnejši področji Merše vidi promet in gospodinjstva oziroma ogrevanje v gospodinjstvih. »Promet je ključni sektor, kjer bo treba v prihodnosti najti pametne rešitve,« je poudari. Direktor podjetja Elaphe Gorazd Lampič je v svoji razpravi »Pomen trendov na področju fosilnih virov energije za nove tehnologije na področju prometa« napovedal, bodo električna vozila cenovno povsem konkurenčna motornim okoli leta 2020. Dodal je še, da v podjetju Oprema Ravne trenutno nastaja prvo električno vozilo, ki bo v celoti izdelano v Sloveniji.

Ob koncu razpravljalcev je nastopil še predstojnik Oddelka za kmetijsko tehniko na Kmetijskem inštitutu Slovenije dr. Viktor Jejčič. Osredotočil se je predvsem na prednosti uporabe biodizla, bioplina in rastlinskih olj v kmetijski proizvodnji. Kmetijstvo lahko po njegovih besedah izrablja vse vrste obnovljivih virov: biomasa, solarno energijo, fotovoltaike, vodno energijo ipd... »Potencial biogoriv je res omejen, a potencial fosilnih goriv je končen,« je svojo razpravo zaključil Jejčič.

Gradiva s foruma (zapisnik, PPT predstavitve sodelujočih, razprava o Hubbertovi hipotezi, zanimive povezave) na spletni strani Plana B za Slovenijo <http://www.planbz slovenijo.si/novice/razvojni-forum-vzpon-in-padec-odvisnosti-od-nafte>.

Urbanizacija najboljših zemljišč ogroža slovensko kmetijstvo

»Videti je, da v Sloveniji lahko gradimo, kjerkoli želimo. Pozidujemo najboljša kmetijska zemljišča, saj tla oziroma zemljišče za nas niso nobena vrednota,« je na forumu o prihodnosti slovenskega kmetijstva opozoril Borut Vrščaj iz Kmetijskega inštituta Slovenije. Forum z naslovom Prihodnost kmetijstva in hrane v Sloveniji je v okviru projekta Plan B za Slovenijo pripravila Umanotera.

Borut Vrščaj je poudaril, da je zemljišče trajna naravna dobrina oziroma najdragocenejši naravni vir, zato bi morala država poskrbeti za njegovo varovanje. V Sloveniji pa z zemljišči ne upravljamo, temveč jih

po njegovih besedah »dobesedno konzumiramo, ker ne vidimo dlje od nakupovalnih polic.« Da je urbanizacija najboljših kmetijskih zemljišč velik problem je izpostavila tudi Marina Pintar iz Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Poleg tega je v Sloveniji od vseh kmetijskih zemljišč le 8,8% takšnih, na katerih pridelujemo hrano. »Zato je nujno skrbno načrtovanje prostorskega razvoja in temeljit premislek o tem, kaj storiti s kmetijskimi zemljišči,« je dejala. Hkrati je poudarila pomen namakanja za količinsko in kakovostno stalno oskrbo s kmetijskimi pridelki, saj se večina zemljišč za pridelavo hrane nahaja na ravninskih delih, kjer je pogosta suša.

»Hrana znova pridobiva na pomenu in postaja izrazito strateška dobrina, zato bi morala Slovenija več vložiti v promocijo svojih kakovostnih kmetijskih proizvodov in v graditev lastnih blagovnih znamk«, je poudarila Mateja Kovač iz Urada za makroekonomske analize in razvoj. Opozorila je, da se konkurenčnost slovenskih kmetijskih proizvodov slabša – najslabše se z vidika konkurenčnosti slovensko kmetijstvo po njenih besedah odreže pri jajcih, mlečnih izdelkih in zelenjavi.

Jože Verbič iz Kmetijskega inštituta Slovenije je na forumu predstavil koncept ekoučinkovitosti, ki pomeni želeno raven pridelave in prireje z manjšimi vložki in manjšimi izgubami v okolje ob hkratnem zagotavljanju pridelovalnega potenciala prihodnjim rodovom. Vir zelo slabe ekoučinkovitosti je po njegovih besedah specializacija živinoreje in poljedelstva, rešitev pa vidi v izvedbi celovitega kmetijstva. »Razvoj kmetijstva mora upoštevati ekoučinkovitost in skladnost z naravnimi danostmi. Bolj kot vprašanje ekstenzivnosti ali intenzivnosti je pomembno vprašanje učinkovitosti v smislu rabe naravnih virov,« je poudaril Verbič.

O težavah ekokmetijstva v Sloveniji je kot zadnja razpravljalka govorila Anamarija Slabe iz Inštituta za trajnostni razvoj. »Kljub temu, da promet na trgu ekoživil v Sloveniji raste, se je rast števila eko kmetij ustavila, število hektarjev eko zemljišč pa celo upada,« je opozorila. Slovenijo čaka veliko dela, saj »do zdaj ni bilo za razvoj ekološkega kmetijstva skoraj nič načrtno narejenega.«

Predstavitve sodelujočih na forumu na spletni strani Plana B za Slovenijo

<http://www.planbzasslovenijo.si/novice/razvojni-forum-prihodnost-kmetijstva-in-hrane-v-sloveniji>.

Kako meriti blaginjo?

»BDP je le eden izmed kazalnikov razvoja, potrebujemo pa dodaten niz kazalnikov, ki bodo merili blaginjo,« je na forumu o merjenju in kazalnikih razvoja poudarila Mojca Suvorov iz Statističnega urada Republike Slovenije. Sociolog Matjaž Hanžek pa se je vprašal, ali potrebujemo dejavnosti, ki nam ne glede na ostale posledice dvigujejo BDP, ali pa potrebujemo dejavnosti, ki bodo zadovoljevale potrebe ljudi. Forum z naslovom »Kompasi razvoja in blaginje - Razvojne strategije in merjenje njihove uspešnosti: kako izmeriti blaginjo?« je v okviru Plana B za Slovenijo pripravila Umanotera.

Matjaž Hanžek je v svoji razpravi dejal, da ljudje živimo v prostoru, ki ga lahko imenujemo socialno-politično-ekonomsko-ekološki prostor, zato moramo kazalce razvoja prilagoditi temu prostoru. »Kazalci razvoja označujejo stanje, probleme, trende, so statistika s smislom,« je dejal Hanžek. Da BDP ni edini pravi kazalec, je po njegovih besedah očitno tudi iz dejstva, da vedno večji BDP prinaša tudi vedno več težav: s pokojninami, socialo, zdravstvom...

Mojca Suvorov je na forumu predstavila publikacijo »Kazalniki trajnostnega razvoja za Slovenijo«, ki jo je pripravil Statistični urad. V publikaciji so opredelili ključne cilje trajnostnega razvoja, ki so blaginja, ravnovesje in skromnost ter medgeneracijsko sodelovanje. Za cilje so nato izdelali posamezne kazalnike. Publikacija je dostopna na spletni strani Statističnega urada.

Kot je v razpravi »Ali je BDP in njegove izpeljanke pravo merilo napredka države in blaginje njenih prebivalcev?« dejala ekonomistka dr. Ana Murn, obstaja več osnovnih konceptov razvoja: koncept ekonomskega napredka, koncept blaginje in koncept trajnostnega razvoja. Vsem trem konceptom je skupna ugotovitev, da je razvoj človeka napredek družbe. Murnova je izpostavila, da so pri vprašanih razvoja in njegovega merjenja pomembni razvoj politik, razvoj statistik in razvoj kazalnikov.

Dr. Katja Vintar Mally iz Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani je primerjala dva kazalca: indeks človekovega razvoja (HDI – Human Development Index) in ekološki odtis (človekovo poseganje v biosfero). Oba kazalca imata svoje prednosti in slabosti, je poudarila. Dejstvo pa je, da »soočenje« med obema kazalnikoma jasno pokaže, da višji kot je HDI, višji je tudi ekološki odtis. Vintar Mallijeva je opozorila, da ljudje glede na trend rasti ekološkega odtisa »vsako leto nosilno zmogljivost Zemlje presežemo za 40 odstotkov.«

»Izračunati bi morali ceno narave v denarju, zato da jo bomo opazili in cenili. Zemlja ni brezplačna samopostrežba,« je opozorila dr. Lučka Kajfež Bogataj iz Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, ki je na forumu spregovorila o konceptu nevidne ekonomije. Ta govori o ekonomiji, ki je ne znamo denarno ovrednotiti: to sta po besedah Kajfež Bogatajeve »mati narava in ekonomija ljubezni«. »Ne znamo izmeriti polovice tistega, od česar je odvisna prihodnost,« je dejala. Sicer pa je predstavila tudi indeks pravega (resničnega) napredka (Genuine progress indicator – GPI), ki npr. za ZDA v nasprotju z naraščanjem BDP kaže stagnacijo oziroma padec v razvoju.

Sociologinja dr. Marta Gregorčič je na forumu predstavila svojo raziskavo vrednot v 48 državah, katere zaključki kažejo na to, da se povsod po svetu in Evropi indeksi nestrpnosti krepijo, indeksi ustvarjalnosti pa pojenjujejo. Po besedah Gregorčičeve se v tem kaže nemoč, ne-vizija, brezciljnost. »Duh Evrope ni pozitiven,« je ugotovitve raziskave komentirala Gregorčičeva in opozorila: »Ni nujno, da najdemo en enoten indeks razvoja. Mobilizirati se moramo, da bomo lahko vplivali na razvoj svoje države.«

Spletna stran Plana B za Slovenijo: www.planbzasslovenijo.si.

Razvoj obnovljivih virov energije na Švedskem

Slovenski E-forum je v začetku junija organiziral predavanje švedskega strokovnjaka za trajnostno energijo profesorja Görana Sidena na Univerzi v Halmstadu. Predavatelj je predstavil primere dobre prakse, ki vključujejo soprodukcijo elektrike in toplote na zemeljski plin, proizvodnjo biodizla in bioplinarno. Podlaga za ambiciozni program trajnostne energetike je po besedah Sidena učinkovita raba energije, s pomočjo katere bi lahko na dolgi rok znižali stroške za oskrbo z energijo.

Leta 2009 so na Švedskem proizvedli 2,5 TWh (teravatnih ur) električne energije iz vetrnih elektrarn, kar znaša 1,8 odstotka celotne proizvodnje. Do leta 2020 nameravajo zgraditi okoli 5000 novih vetrnih turbin,

ki bi letno proizvedle med 25 in 30 TWh. Pri postavitvi vetrnih elektrarn je treba upoštevati mnenje lokalnega prebivalstva, ki se lažje odloča v prid vetrnih enot, če mu je ponujena možnost solastništva. Prav tako je bolje, da se postavi sprva omejeno število vetrnih enot, da se prebivalstvo nanje navadi in da so opravljene potrebne meritve.

Delavnica o pravnih sredstvih za varovanje okolja

Na delavnici, ki je 10. junija v organizaciji Umanotere potekala v Ljubljani, so predstavniki okoljskih nevladnih organizacij in civilnih iniciativ identificirali področja, kjer je izvajanje okoljske zakonodaje najbolj pomanjkljivo. Izpostavili so področje odpadkov, industrijskega onesnaževanja, dostopa do pravnega varstva in škodljive subvencije za kmetijstvo. Ugotovili so tudi, da izvajanje okoljske zakonodaje najbolj ogroža neučinkovita in kadrovsko podhranjena inšpekcija, resorska neusklajenost, neupoštevanje pripomb v postopku sprejemanja pravnih aktov ter percepcija konflikta med varovanjem okolja in gospodarskimi interesi. Opozorili so še na mačehovski odnos države, predvsem resornega ministrstva, do okoljskih nevladnih organizacij in civilnih iniciativ.

Svoje ugotovitve, opažanja in opozorila so predstavili v popoldanskem delu delavnice, ko je sledilo srečanje s predstavniki Generalnega direktorata za okolje Evropske komisije.

Delavnici za pripravo strateških usmeritev za samooskrbnost

V maju in juniju je Umanotera v okviru projekta Plan B za Slovenijo organizirala dve delavnici o lokalni trajnostni samooskrbnosti Slovenije. Delavnici predstavljata začetek procesa raziskovanja in priprave strateških usmeritev za povečanje samooskrbnosti Slovenije, ki bodo kot prispevki k alternativni strategiji razvoja Slovenije zbrani v publikaciji Plan B za Slovenijo 2.0.

Na prvi delavnici so udeleženci iskali odgovor na vprašanje, ali je samooskrbnost anahronizem iz preteklih časov ali družbeni model prihodnosti. Predstavniki različnih segmentov zainteresiranih javnosti so trajnostno lokalno samooskrbnost s hrano, energijo, surovinami, vodo, zrakom ter kulturnim (biotskim in socialnim) okoljem prepoznali kot pomembno razvojno priložnost Slovenije, poleg tega pa kot učinkovit ukrep za zmanjšanje škodljivih vplivov na okolje ter za zavarovanje tveganj v zvezi s spreminjanjem podnebja in vrhuncem svetovne naftne proizvodnje. Prepoznani so bili ključni deležniki samooskrbnosti in njihove povezave.

Druga delavnica je bila namenjena analizi prednosti, pomanjkljivosti, priložnosti in nevarnosti za samooskrbnost Slovenije. Udeležili so se je strokovnjaki za trajnostno kmetijstvo, energetiko, lesarstvo, oskrbo z vodo in strokovnjaki za turizem, predstavniki zainteresirane javnosti in okoljskih nevladnih organizacij. Analiza bo služila identificiranju prioriteten aktivnosti, njihovih nosilcev in metod dela oziroma za pripravo akcijskega načrta za povečanje stopnje lokalne trajnostne samooskrbnosti naše države.

Srečanje za oživitev Koalicije za trajnostno prometno politiko

V začetku junija so se srečali predstavniki Cipre, Ljubljanske kolesarske mreže, Focusa in Umanotere. Namen srečanja je bil pogovor o oživitvi delovanja Koalicije za trajnostno prometno politiko, ki bi stalno spremljala prometno politiko.

Dogovorili so se, da bodo do začetka julija pregledali izvajanje Resolucije o prometni politiki, s čimer bi kasneje tudi seznanili javnost in določili teme, ki jih bo spremljala posamezna organizacija. Udeleženci sestanka so se še strinjali, da je potrebno pregledati stanje članstva v Koaliciji za trajnostno prometno politiko in povabiti vanjo nove člane ter poskrbeti za sistemsko financiranje.

Napovednik

Ogenj v Alpah 2010 – Planine v cvetju

Cipra Slovenija tudi letos pripravlja prireditev Ogenj v Alpah. Letos poteka pod naslovom Planine v cvetju, saj bodo 14. avgusta očistili zaraščanja Planino Laz. V drugem delu bodo pred sedežem Triglavskega narodnega parka tradicionalno prižgali bakle.

KDAJ: 14. avgust 2010

KJE: Planina Laz / sedež TNP, Ljubljanska cesta 27, Bled

KONTAKT: leon.kebe@cipra.org, 031 655 993

Napoved izida naslednjih novic Plana B

Novice Plana B v juliju in avgustu ne bodo izšle. Znova izidejo konec septembra, ko boste med drugim lahko prebrali več o zaključku projekta Ogledalo vladi in drugih aktivnostih.

Novice mreže Plan B za Slovenijo izdaja mesečno Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, p.p. 4440, 1000 Ljubljana, tel.: 01 439 7100, www.umanotera.org. Uredništvo 11. številke: Karmen Kogoj Ogris, karmen@umanotera.org. Koordinacija projekta Plan B za Slovenijo: Nina Tome, nina.tome@umanotera.org.